

Extrémne odchyľky pentekostálnych a charizmatických cirkví

Úvod

Cieľom tohto dokumentu nie je vniesť svetlo do problematiky pentekostálnych a charizmatických cirkví, pretože táto téma je veľmi zložitá a diskutabilná z rôznych hľadísk – náboženského, sociologického, sociálneho, i politického.

Cieľom dokumentu je upozorniť z hľadiska prevencie voči pôsobeniu škodlivých kultov na to, že niektoré tieto cirkvi, prípadne niektoré spoločenstvá odštiepené z ich teologických základov, môžu mať na jednotlivca i spoločnosť negatívny až nebezpečný dopad.

Pre čitateľov, ktorí zatiaľ nie sú celkom zorientovaní v tematike pentekostálnych a charizmatických cirkví, je možné na úvod pripomenúť niektoré základných informácií (tejto téme sa vyčerpávajúco venoval časopis Rozmer v číslach 3 a 4 / 2000).

Za pentekostálne (turičné alebo letničné) cirkvi, sa považujú entuziastické kresťanské cirkvi odštiepené od protestantizmu. Ich počiatky možno situovať na začiatok 20. storočia do Spojených Štátov Amerických. Hlavnou charakteristikou je dôraz na krst Duchom Svätým (pentekostas – Turíce, po česky Letnice, t.j. sviatok zoslania Ducha Svätého stále svätený aj v tradičnom kresťanstve). Tento krst sa u kresťana prejavuje kvalitatívne novým prístupom k životu – prerodom alebo znovuzrozením – v angl. tzv. Born Again. Jeho dôsledkom sú okrem zmien v živote i Dary Ducha – tzv. charizmy (tak ako je to vyslovené v Letničnej Petrovej reči v Skutkoch Apoštolských popisujúcej zostúpenie Svätého Ducha na Apoštolov). Tými sú najmä glosolália (nezrozumiteľný jazyk, ktorým sa velebí Boh), dar uzdravovania (prikladaním rúk a modlitbou), dary prorocka a viera v zázraky. V ďalšej vlně rozšírenia tohto hnutia sa hovorí o charizmatickom hnutí (50 – 60 roky 20. storočia), keď sa z tradičných cirkví – rovnako protestantských ako katolíckych – odštiepovali cirkvi, ktorých učenie sa zakladalo na "krste v Duchu", ale nevyžadovalo sa "hovorenie jazykmi".

Pentekostálne a charizmatické hnutie predstavujú široké a rôznorodé spektrum cirkví a náboženských spoločenstiev na vyššie spomenutých teologických základoch, mnohorakých teologických variácií, nesúce rôzne mená (často obsahujúce slovo "Boh", "Križ", "Život", "Apoštol", "Evanjelikálny", atď..). Nepredstavujú jednotný náboženský prúd s určitou hierarchiou, ale samostatne fungujúce spoločenstvá s viac či menej rozvinutými kontaktami medzi sebou. Niektoré sú združené pod federáciu (napr. Medzinárodné združenie pentekostálnych cirkví v U.S.A. a vo Francúzsku) garantujúce hodnovernosť týchto zoskupení. Niektoré sú nezávislé.

Tieto cirkvi už vyše storočia obohacujú kresťanskú duchovnú scénu. Ich exaltovaný, niekedy až telesný prístup k spirituálnemu, je predmetom polemík zo strany odbornej verejnosti, a rozpakov zo strany širokej verejnosti.

Navyše, teologická voľnosť, ktorú poskytujú vo výklade Biblie tieto cirkvi zároveň zvyšuje riziko extrémnych (sektárskych) odchyľok, o ktorých budeme ďalej hovoriť. Pri hodnotení možného sektarizmu však nemožno zovšeobecňovať. Je nevyhnutné posudzovať každú z týchto skupín individuálne.

V období "hippies" tieto hnutia negatívne preslávila skupina Božie Deti neskôr Rodina Lásky pôvodom z Kalifornie, a to najmä sexualizáciou kresťanstva : tzv. Flirty – Fishingom a propagáciou voľného sexuálneho života členov cirkví vrátane detí. Jej zakladateľ David Berg, predtým ako založil svoju vlastnú cirkev, bol pastorom Kresťanskej Misionárskej Aliancie. V začiatkoch pôsobenia skupiny Božie Deti sa odvolával na pentekostálnu tradíciu.

Rovnako vplyv známeho Hnutia Viery a neskôr Slova Života (centrum vo Švédsku) na fyzické a psychické zdravie svojich členov je rozporuplný : odmietanie lekárskej starostlivosti spôsobilo niekoľko úmrtí; vyhánanie diabla a iné násilné spirituálne techniky spôsobili ťažké psychické problémy až samovraždy.

V súčasnej dobe sú pentekostálne a charizmatické cirkvi zahŕňané pod širší prúd cirkví vychádzajúcich z kresťanskej tradície a Biblie. Dávajú dôraz na vnútorný prerod človeka prostredníctvom prijatia kresťanskej viery (tzv. Born Again) a viac či menej intenzívnu misijnú činnosť. Sú označované súhrnným názvom neoproteštantské, oveľa častejšie však "Evanjelikálne"⁽¹⁾ cirkvi (v angličtine "Evangelical"; v nemčine "Evangelikal", vo francúzštine "Evangéliques"). Definícia a preklad tohto termínu sa javí v dnešnej dobe sporná. Zatiaľ čo v minulosti bol termín "Evangelical" v anglosaskkej a románskej jazykovej oblasti synonymom slova "Proteštantský", dnes sa pod toto hnutie zahŕňajú všetky cirkvi na vyššie spomenutých náboženských základoch, čo tradičnému proteštantizmu nezodpovedá. Evanjelikáli sú viac či menej napojení na proteštantizmus, vychádzajú z učenia M.Luthera, ale nepovažujú sa za jeho stúpcov. Za svoju hlavnú referenciu považujú Bibliu a najmä Evanjeliá. Podľa francúzskeho výkladové-

ho slovníka Larousse sa od polovice 70-tych rokov 20. storočia tento termín používa pre « nekonformné americké skupiny vychádzajúce z protestantizmu, blízke fundamentalizmu ». Dnes sa vďaka ich rozšíreniu používa toto označenie pre podobné skupiny pôsobiace po celom svete.

Týmto zovšeobecnením sa zároveň dostávajú vedľa seba spolu s pentekostálnymi a charizmatickými cirkvami popri « čistých » Evanjelikálnych cirkviach – aj baptisti, metodisti, adventisti, ale aj milienaristické cirkvi, ktoré veria v spásu len pre úzky okruh vyvolených – viac vid'.*(2) až po kresťanský sionizmus*(3). Niektorí priradujú prúd Evanjelikálnych cirkví k hlavným kresťanským prúdom – katolíckemu, ortodoxnému, protestantskému. Pre širokú verejnosť môže byť ťažké vyznať sa v tomto rôznorodom prúde, najmä rozlíšiť mieru možnej škodlivosti toho či oného náboženského zhromaždenia.

V tomto kontexte slovenskú "Evanjelickú" cirkev ausburgského vyznania, hlásiacu sa k odkazu M.Luthera, nemožno priradiť k "Evanjelikálnym" cirkviam, keďže u tejto "krst v Duchu" nie je podmienkou, takisto ani intenzívne misijné aktivity.

Polemika, ktorú Evanjelikálne cirkvi svojou činnosťou na poli duchovnom, sociálnom a politickom vzbudzujú, je veľká. Jednak preto, že sa jedná o prúd, ktorý sa z teologického hľadiska vyvíja, ale najmä preto, že sa jedná o prúd kresťanstva, ktorý zaznamenal v posledných desaťročiach mimoriadne veľký nárast stúpencov na rozdiel od "tradičných" cirkví (*1). Tieto cirkvi sa veľmi rozšírili v rozvojových a ekonomicky menej vyspelých krajinách sveta (najmä v Latinskej Amerike a v Afrike), sú veľmi dobre etablované v Spojených štátoch Amerických. Čím ďalej tým viac prenikajú aj na európsku duchovnú scénu a pomerne veľký rozvoj je badať aj v ázijských krajinách (napr. Čína).

Tak ako už bolo spomenuté, každú z nich je potrebné hodnotiť samostatne, aj keď riziko skĺznutia do extrému je veľké. To sa týka najmä pentekostálnych a charizmatických odchýlok. Špecifický výklad a interpretácie Biblie (niektorými pastormi bez odborného teologického vzdelania), silne emocionálne prežívanie viery a niekedy povrchný pohľad na spiritualitu môže viesť k nebezpečným odchýlkam.

Mimoriadnu pozornosť na seba v tomto smere pritiahla z pentekostálnych základov vychádzajúca cirkev s názvom "Univerzálna Cirkev Božieho Kráľovstva", ktorá je považovaná za manipulatívnu a autoritársku sektu. Táto cirkev pochádza z Brazílie, má okolo 5 miliónov členov v 64 krajinách sveta.

V priloženom texte (**text v prílohe č. 1**), ktorý obsahuje podrobné informácie tejto cirkvi, sa má čitateľ možnosť dozvedieť detaily o pôvode, učení a praktikách tejto cirkvi a jeho charizmatického vodcu Edira Maceda – bývalého pracovníka štátnej lotérie. Informácie máme z 2 zdrojov spracované francúzskymi a belgickými odborníkmi na sekty z organizácie "Vigi-sectes". Teológia materiálnej prosperity, nekritického zázračného uzdravovania, vyhánania démonov a agresívneho náboru vyvolala kritiku z mnohých strán, nehovoriac o roztržkách s políciou. Táto cirkev profituje z chudoby a zlého sociálneho postavenia občanov málo ekonomicky rozvinutých krajín. Sľubmi o zbohatnutí priťahuje k sebe veľa stúpencov, ktorí plnia jej pokladnicu.

V **texte v prílohe č. 2** hodnotí z hľadiska politológie (i sociológie) úspešné pôsobenie týchto cirkví kanadský politológ špecializovaný na politológiu imaginárna Latinskej Ameriky André Corten.

Poznámka autorky textu aj francúzskych prekladov k termínu politológia imaginárna. Jedná sa o vedné odvetvie politológie skúmajúcej vzťah "imaginárna" a politiky. Termín « imaginárno » sa vyskytuje tiež v sociológii a zodpovedá vo francúzštine všetkým fiktívnym, nehmotným javom spoločnosti existujúcimi len v ľudských predstavách: t.j. náboženstva, filozofie (čo sú samostatné odbory), teórie ničoho, sny, symboly, archetypy, úzkosti, hrdinovia, mýty, čarodejníctvo, povery, rozprávky, a iné.

Vo svete existuje len málo univerzitných štúdií takejto špecializácie. Jedným z najvýznamnejších politológov tohto zamerania, profesorom na kanadskej univerzite (Quebec-ská univerzita v Montreale) je práve spomínaný autor. Je autorom zaujímavých článkov na túto tému napr. Vatikán a transformácia náboženstiev v Latinskej Amerike, najmä o tzv. Teológii Oslobodenia.

V Európe majú pentekostálne extrémny menej ľudový charakter. Jedná sa skôr o uzatvorené komunity nie veľkého počtu členov (spravidla niekoľko desiatok) s veľmi puritánskym pohľadom na duchovný i praktický život. Fungovanie takýchto skupín, ich prístup k duchovným i svetským otázkam, je popísaný v **priloženom texte č. 3** – ide o výňatok zo správy Parlamentnej vyšetrovacej komisie Belgicka. Činnosť takýchto skupín je rozporuplná. Kontroverznosť vychádza z doslovnej aplikácie niektorých veršov z Biblie (Biblicizmus) bez zväznenia širšieho náboženského kontextu. Toto môže viesť k nesprávnym interpretáciám Biblie a následne sa môže prejaviť problémami v praktickom živote členov týchto cirkví. Napriek zjavnému obohateniu náboženskej scény a výraznej činnosti na poli charitatívnych sociálnych aktivít, môžeme byť svedkami toho, že pôsobenie v takýchto skupinách nemusí prispieť len k duchovnému rozvoju človeka, ale môže mať i negatívne dôsledky na psychiku, nehovoriac o iných stránkach života.

Pri čítaní týchto riadkov môžu niektorí namietat', že podobné charakteristiky môžu mať i niektoré uzatvorené zbory tradičných kresťanských cirkví alebo iných náboženstiev, ako aj náboženské skupiny mobilizujúce svojich členov k intenzívnej misijnej činnosti a náborových aktivít (proselytizmu). V snahe odpovedať na túto námietku sa dostávame do problému hraníc viery a psychickej manipulácie. Tato zložitá téma je objektom štúdia mnohých teológov, psychológov a sociológov. V medziach tohto článku je možné k tomu povedať len toľko, že viera ma človeka duchovne obohacovať a pomáhať mu v jeho živote, a nie ho zotročovať a komplikovať mu život. « Kvalitné náboženské spoločenstvo vedie svojich členov k postupnému vývoju v duchovnej oblasti – k sebareflexii, tolerancii a hľadaniu súvislostí. Veriaci má možnosť slobodne myslieť a zostať sám sebou. Takáto skupina sa neuzatvára a nevytvára fyzický či psychický nátlak na svojich členov». *(4)

Text v prílohe číslo 4 prezentuje všeobecný názor odborníka na možný sektarizmus pentekostálnych a charizmatických cirkví a upozornenia na možné riziká. Je vyjadrený v súvislosti s vylúčením jednej francúzskej pentekostálnej cirkvi (Eglise de Pentecôte de Besancon) z Federácie pentekostálnych cirkví Francúzska. Táto cirkev bola následne označená v "Správe medziministerskej misie na boj proti sektám" za náboženské združenie vykazujúce znaky sektarizmu. Taktiež sa objavuje čoraz viac otázok smerom k francúzskej organizácii UNADFI (Národná únia asociácií pre ochranu jednotlivcov a rodín) týkajúcich sa možného sektarizmu tej či onej pentekostálnej alebo charizmatickej cirkvi.

Na Slovensku pôsobí taktiež viacero náboženských skupín založených na pentekostálnych základoch. Na základe celosvetových a európskych vývojových tendencií sa dá predpokladať, že v budúcnosti môže dôjsť k nárastu takto zameraných cirkví. Preto by mala byť slovenská verejnosť informovaná o rizikách spojených s členstvom v týchto náboženských združeniach. Prvotné nadšenie z emocionálneho, vrúcneho a osobného prežívania viery a vzťahu s Bohom, môže byť totiž v niektorých prípadoch vystriedané skrytou psychickou manipuláciou a vážnymi životnými problémami.

Obsah:

Text č.1	str. 5
Text č.2	str. 8
Text č.3	str. 12
Text č.4	str. 13

Poznámky k úvodu:

*(1) výňatok z prednášky o Evanjelikálnych cirkviach od Sebastiána Fatha – sociológa špecializovaného na náboženstvá Francúzskeho Národného Výskumného Centra (CNRS):

""Evanjelikáli" sú kresťania napojení na protestantizmus. Predstavujú vo svete približne 200 miliónov osôb. Ak ku nim pripočítame členov pentekostálnych cirkví, prichádzame k štatistike približne 400 až 500 miliónov osôb (s odchýlkou 100 miliónov osôb), čo je enormné číslo. Približne každý tretí Guatemalčan je dnes evanjelikál (vo väčšine s pentekostálnymi tendenciami). Viac ako každý štvrtý Američan je "evanjelikálny". V Rusku predstavujú "evanjelikáli" hlavné náboženské hnutie, omnoho prevyšujú ortodoxnú cirkev a katolicizmus. Vo Francúzsku tvoria dnes "evanjelikáli" najmenej tretinu všetkých protestantov, čo je 350 000 osôb. V roku 1950 ich bolo menej ako 100 000. Sú veľmi dobre integrovaní v spoločnosti, ktorú svojim zaangažovaním ovplyvňujú, a dožadujú sa militantného "kresťanstva konverzie". Pôsobiaci v množstve denominácií, asociácií, združeniach, cirkvách, nebodaj "sektách", "evanjelikáli" sú veľmi rozdielni." Pri definovaní Evanjelikálnych cirkví sa tento autor drží nasledovných kritérií: Biblicizmus, Konverzia (krst v Duchu), Militantizmus, Krucicentrizmus, a dopĺňuje ich riadením "zdola".

Poznámka autorky textu a prekladateľky: Termín "Krucicentrizmus" nie je štandardným pojmom slovenskej teologickej terminológie a nevyskytuje sa v slovníkoch. Sebastián Fath ho definuje nasledovne: "Križ je hlavnou témou kázni, ale aj oporný bod evanjelikálnej doktríny. Pre nich je to miesto, na ktorom Ježiš Kristus, syn Boží, zomrel za hriechy sveta, aby znovu ožil."

Návrhy vysvetlenia slova "Krucicentrizmus":

- 1) zdôrazňovanie významu ukrižovania Ježiša Krista pre ľudstvo a tým aj utrpenia vo viere i živote kresťana (čo súhlasí s učením mnohých týchto cirkví),
- 2) sústredenosť na križ s menším poukazom na to, čo Kristova smrť na križi priniesla ako pozitívum, totiž obeť za hriechy všetkých ľudí a víťazstvo nad smrťou.

Termín "Krucicentrizmus" nie je totožný s termínom "Kristocentrizmus", štandardným termínom slovenskej teologickej terminológie.

Pastor Stephan Lauzet Francúzskej Evanjelikálnej Aliancie, v rozhovore reagujúcom na polemiky ohľadom definícií Evanjelikálnych cirkví v súvislosti s článkami vo francúzskej tlači pre širokú verejnosť (napr. Le Nouvel Observateur), ktoré obviňujú tieto cirkvi zo sektarizmu, ako aj vyššie uvedenej definície z hľadiska sociologického, potvrdzuje tieto charakteristiky a podáva doplňujúce vysvetlenia. Tými je najmä schopnosť dialógu a sebareflexie týchto cirkví.

*(2) Miliénarizmus (v slovenskej teologickej terminológii sa používa skôr výraz chiliazmus – čo je odvodené od gréckej číslovky 1000, teda latinského millennium) je podľa slovníka francúzskeho výkladového Larousse, vyd. 2003:

a) súbor eschatologických presvedčení o pozemskej vláde Mesiáša a jeho vyvolených, ktorá ma trvať tisíc rokov; b) hnutie alebo myšlienkový systém v rozpore s existujúcim sociálnym alebo politickým systémom, s reputáciou dekadentného alebo skazeného, očakávajúce kolektívne vykúpenie (návrat do strateného raja, nastolenie charizmatického vodcu).

c) Miliénarizmus podľa Slovníka náboženstiev (francúzska internetová stránka <http://atheisme.free.fr/Religion/Lexique.htm#dictionnaire>): doktrína kresťanských siekt, ktoré sa objavili v prvom storočí n.l. a ktoré očakávali návrat Krista v celej svojej sláve aby vládol tisíc rokov (milénium). Toto presvedčenie je výsledkom interpretácie časti Zjavenia Svätého Jána, ktorý oznamuje koniec sveta, zničenie zla a spásu pre úzky okruh vyvolených. Miliénarizmus vymizol v 5. storočí n.l., aby sa znovu objavil koncom prvého tisícročia, potom v 16. storočí s anabaptistami, v 17. storočí s kamisardami. Hlavné súčasné miliénaristické hnutia sú: Adventisti, Svedkovia Jehovovi, Priatelia Človeka, Mormoni. Existujú taktiež miliénaristické sekty bez referencie na kresťanstvo.

*(3) Kresťanský sionizmus vychádza z miliénarizmu a jeho špecifikom sú nasledovné doktríny: nový Mesiáš sa znovu objaví v Izraeli, potom čo sa všetci židia vrátia do Izraela a konvertujú v kresťanstvo. Tu sa odohrá záverečný boj Armagedonu, boj Dobra proti Zlu.

*(4) výňatok z informačnej brožúrky združenia Integra – Centrum prevencie v oblasti siekt "Všetko čo ste chceli vedieť o sektách, ale nemali ste sa koho spýtať", ktorá je spracovaná podľa literatúry uvedenej v materiáli.

Bibliografia:

- 1) Prokop Remeš, "Hnutie obnovy v Duchu Svätom", časopis Rozmer, 3/200, str. 9, tiež internetová stránka www.sekty.sk
- 2) Mgr. Ondrej Prostředník, "Charizmatické hnutie na Slovensku", časopis Rozmer, 4/2000, str. 13 ; tiež internetová stránka www.sekty.sk
- 3) Francúzsky výkladový slovník Le Petit Larousse 2003, Vyd. Larousse, Paríž
- 4) Kanadské konsultačné stredisko nových náboženstiev CCNR (Centre de Consultation sur les Nouvelles Religions), článok "Božie deti, Rodina lásky alebo Láska v akcii", internetová stránka www.religion.qc.ca , 1989
- 5) Per. G. Swartling, "Psychické problémy bývalých členov Slova života v Hnutí viery", príspevok na konferencii FECRIS (Fédération Européenne des Centres de Recherches et d'Information sur les Sectes – Európska federácia výskumných a informačných centier o sektách) o zdraví a vzostupe siekt, Marseille, 27-28.3.2004
- 6) oficiálna internetová stránka Medzinárodné združenie pentekostálnych cirkví v U.S.A a vo Francúzsku (angl. The United Pentecostal Church International, www.upci.org)
- 7) Sebastian Fath, "Evanjelikálci, Definícia a perspektívy, prístup náboženskej sociológie", prednáška prezentovaná na kolokviu o Laïcité, organizovanom asociáciou Milivudes (Mission interministérielle de vigilance et de lutte contre les dérives sectaires – Medziministerská misia obozretnosti a boja proti sektárskym odchýlkam)
- 8) francúzska a anglická verzia internetovej encyklopédie Wikipedia, článok "Evanjelikálne cirkvi"
- 9) Slimane Zeghidour, "Evanjelikálci – sekta, ktorá chce dobyť svet", francúzsky týždenník Le Nouvel Observateur, 26. február 2005. (Pozn. po publikovaní tohto článku sa spustila vlna kritiky tohto článku, ktorej záverom bolo ospravedlnenie sa vedenia časopisu Francúzskej evanjelikálnej aliancii týkajúce sa nepresností informácií a zaujatého postoja.)
- 10) rozhovor EEMNI (Eglises Evangéliques Méthodistes Nouvelles Internationales – Informačný online service Evanjelikálnej Metodistickej Cirkvi Francúzska a Švajčiarska) s pastorm

Francúzskej evanjelikálnej aliancie Stephanom Lauzetom na tému Evanjelikálnych cirkví,
http://www.topchretien.com/topinfo/affiche_info_v2.php?ld=7738

- 11) Slovník náboženstiev francúzskej internetovej stránky www.atheisme.free.fr
- 12) Martin Janeček; "Milénium a kresťanský sionizmus" (Le Millenium et le Sionisme chrétien) ; Sens, január 2001, uverejnený tiež na viacerých internetových stránkach
- 13) Organizácia « Vigi-sectes » (zaoberajúca sa monitorovaním a poskytovaním informácií o sektách); Gérard Dagon (Vigi-Sectes Francúzsko) a Jacques LEMAIRE, (Vigi-Sectes Belgicko); "Informácie o Univerzálnej cirkvi božieho kráľovstva"; internetová stránka tejto organizácie
- 14) Správa belgického parlamentu o sektách (Bulletin číslo 73 prvého trimestra 2002); "Čo vieme o Univerzálnej Cirkvi Božieho Kráľovstva ? alebo Obchod s vierou"; internetová stránka www.prevensectes.com
- 15) André Corten, " Explózia afrického a latinsko-amerického pentekostalizmu", francúzske periodikum Le Monde Diplomatique (Svet diplomacie), december 2001
- 16) Parlamentná vyšetrovacia správa Belgicka, "Evanjelikálne letničné cirkvi – Pinkstergemeenten « (Belgicko), www.prevensectes.com
- 17) Správa Medziministerskej Misie na Boj proti Sektám (pozn. Francúzskej republiky) roku 2000
- 18) Daniel Oddon z « Vigi-sectes Francúzsko », "Pentekostálna Cirkev z Besanconu (Čo si myslieť o charizmatických a pentekostálnych hnutiach ? Sú to sekty?)"

TEXT Č. 1 – Informácie o Univerzálnej Cirkvi Božieho Kráľovstva

Zdroj informácií č. 1:

Francúzska a belgická organizácia « Vigi-sectes » (zaoberajúca sa monitorovaním a poskytovaním informácií o sektách)

Autori: Gérard Dagon, (Vigi-Sectes Francúzsko) a Jacques LEMAIRE, (Vigi-Sectes Belgicko).

Meno:

Univerzálnu Cirkev Božieho Kráľovstva (UCBK) nemožno zamieňať s Univerzálnou Božou Cirkvou, ktorá sa stala evanjelikálnou cirkvou. UCBK za svoj znak prijala červené srdce obklopujúce bielu holubicu. Občas hnutie nazývajú « Božia Armáda » alebo « Brazílska charizmatická cirkev ».

(Poznámka prekladateľky: Originálny názov: Igreja Universal do Reino de Deus, angl. Universal Church of the Kingdom of God, fr. Eglise Universelle de Royaume de Dieu)

Pôvod:

Zakladateľom cirkvi je brazíľčan katolíckeho pôvodu Edir Macédo, narodený v roku 1945. Tento bývalý zamestnanec štátnej brazílskej lotérie v Rio de Janeiro, sa stal stúpencom pentekostálnej cirkvi Nový Život, od ktorej sa oddelil, aby založil v roku 1977 vlastnú cirkev v bývalom hlavnom meste Brazílie.

Základná charakteristika:

Cirkev vyhlasuje, že Božie Kráľovstvo je už tu na zemi a že preto je už tu možné vyriešiť všetky typy problémov: všetky choroby, depresie, nezamestnanosť, rodinné ako i finančné problémy. Pri tomto riešení sa UCBK stala skutočnou kriminálnou organizáciou s jediným cieľom, a to obohatiť sa. Je to extrémna forma obchodovania s náboženstvom.

Doktríny:

Doktríny UCBK su založené na troch základných ideách: na bohatstve, zdraví a šťastí. Kresťan má byť bohatý, má žiť vo veselosti a pohodlí. Požehnanie Boha sa prejavuje jedine materiálnym bohatstvom a fyzickým zdravím. Choroba je dôsledok hriechu, len čo sa zriekneme hriechu, choroba musí opustiť človeka. Boh chce vyliečiť každého, nech je akýkoľvek. Nevyliečiteľná choroba neexistuje. Všetci, ktorí sa pridali k UCBK sú navždy šťastní.

Izrael je miestom očakávaného príchodu Mesiáša, ktorý sa uskutoční veľmi skoro. Udalosti v Izraeli dokazujú tento iminentný príchod. Katolícka cirkev, ktorá zabrala Izrael, je brloh Satana. Treba ju premôcť a zničiť. Z tohto dôvodu sa UCBK stavia proti kultu Panny Márie a teológii oslobodenia. Agresivita útokov tejto cirkvi je poľutovaniahodná.

Organizácia:

Zakladateľ Edir Macédo je nespochybniteľný šéf svojej cirkvi. Je sprostredkovateľom slova od Boha. O jeho vyhláseniach sa nepochybuje. Je to on, kto dáva príkazy všetkým denomináciám jeho cirkvi vo svete. Na lokálnej úrovni má každá cirkev svojho poradcu a svojich pastorov.

Rozšírenie a štatistiky:

V súčasnosti má UCBK zastúpenie v 64 krajinách sveta, počítajúc 4 600 000 stúpencom. Sú to najmä brazílski a portugalskí občania žijúci v skromných podmienkach, ale dúfajúci, že nájdu bohatstvo, zdravie a šťastie. 2500 cirkví v Brazílii, v ktorých slúži okolo 3000 pastorov, zhromažďuje asi 3 000 000 verných. Táto cirkev funguje vo veľkom – vo februári 1998 nadobudla v Sao Paulo starý super-market, ktorý premenila na « Katedrálu viery » s kapacitou 12 000 miest.

V Európe je to Portugalsko, ktoré sa zdá mať najväčší počet stúpencom – 300 000. Ďalšie pobočky tejto cirkvi je možno pozorovať v Nemecku, v Španielsku, vo Francúzsku, vo Veľkej Británii, v Taliansku, v Nizozemsku, v Rusku, vo Švédsku a vo Švajčiarsku (Ženeva, Lausanne, Neuchâtel a Zurich).

Hlavnými ázijskými doménami su Filipíny, India, Bangladéš a Japonsko. Čo sa týka Afrického kontinentu, je UCBK aktívna v Juhoafrickej republike, v Angole, v Botswane, na Kapskom poloostrove, v Kongu – Brazzaville, v Guinei – Bissau, v Keni, v Malawi, v Mozambiku, v Nigérii a v Zimbabwe. Samozrejme, že oba Americké kontinenty su vhodnou pôdou pre UCBK. Najaktívnejšie skupiny a veľmi bojovné sú

v Argentíne, v Kanade, v Chile, v Kolumbii, v Equádore, v Spojených Štátoch Amerických, v Hondurase, v Mexiku, v Nikaragve, v Peru, v Dominikánskej republike, v Salvatore, v Uruguaji a vo Venezuele.

Pôsobenie vo Francúzsku:

Univerzálna Cirkev Božieho Kráľovstva prišla do Francúzska v roku 1993. Jej sídlo bolo naprv v Chelles, potom sa presídlilo do Paríža (10 okrskov). V jej štatúte je možné definovať nasledovné ciele: « organizovať náboženské zhromaždenia, pedagogické, kultúrne, sociálne a mediálne akcie zamerané na znevýhodnené sociálne skupiny: siroty, staré osoby, delikventi a toxikomani ». Na území Francúzska nájdeme 400 členov, ktorí sa stretávajú v Marseille, v Montfermeil, v Paríži a v Sarcelles.

Propaganda:

V Brazílii vychádza časopis cirkvi « La Folha Universal » s počtom 1 093 200 výtlačkov. Vo Francúzsku je to časopis « Nový Paríž », ktorý umožňuje spoznať cirkev a jej aktivity.

Sú to však hlavne oznamy v novinách, ktoré priťahujú pozornosť mnohých zvedavcov, budúcich potencionálnych členov. Tieto oznamy sú písané spôsobom veľmi lákavým. Tu je príklad z jedného švajciarskeho časopisu: « Zrušenie zlorečení, zničenie čarodejníckej moci, čiernej mágie, voodoo, juju, nedostatku šťastia, závistivosti, každý piatok o ...hodine... »

Kult a praktiky:

Kult zhromažďuje členov každý deň o 10 – 15 a 20 hodine. K tomuto sa pridáva nedeľné zhromaždenie o 9 hodine a kult Ducha Svätého. Každý deň sa dáva dôraz na odlišnú stránku kresťanského života, napríklad vo štvrtok je to “kanál pre rodinu”, v piatok “kanál pre duchovné oslobodenie”.

Exorcizmus, požehnanie objektami so sväteným olejom a venovanie desiatkov su zdôrazňované počas živých bohoslužieb: nechýbajú hlasné simultánne modlitby, výkriky, potlesky. Pastor sa podobá skôr na moderátora manifestácie ako na striedmeho vykladateľa Evanjelia.

Peniaze sú tiež dôležité – každý stúpenec je pobádaný, aby oferoval čiastku na oltár. Univerzálna Cirkev Božieho Kráľovstva oplyva veľkými finančnými prostriedkami.

Aktivity:

V roku 1987 kúpil Edir Macédo jeden rozhlasový vysielací kanál « Radio Rede Record », aby mohol vysielal reláciu “Hovor, ja ťa počúvam!” na takmer tridsiatich vysielacích staniciach. Okrem iného cirkev organizuje stretnutia a cesty do Izraelu, aby sa pripravili na príchod Pána. Má aj viaceré detoxikačné kliniky pre alkoholikov a toxikomanov.

Disidenti:

V roku 1991 opustil po nezhodách cirkev Carlos Magno Miranda, pravá ruka zakladateľa, aby založil svoju vlastnú cirkev.

Hlavné omyly:

Napriek tomu, že sa hlási k vyznaniu viery typu pentekostálnych cirkví, Univerzálna Cirkev Božieho Kráľovstva proklamuje Evanjelium Prosperity. To znamená, že duchovná spása a odpustenie hriechov prechádzajú do druhého plánu v prospech okamžitej materiálnej spásy.

Samozrejme, že sú citované pasáže z Pisma, čo sa týka napríklad choroby, uzdravenia, bohatstva, ale to sú výňatky vytrhnuté z kontextu a zabúda sa na celkový pohľad na subjekt. Kult vyznáva jedine Svätého Ducha, na Otca a Syna sa očividne zabúda. Zhromaždenia a kulty sa nazývajú: « vzývanie Svätého Ducha », « zhromaždenie Svätého Ducha », alebo « Božia Mocnosť ».

Bohoslužby sú veľmi živé, ale vzrušenie a zdôrazňovanie emócií sú často viac telesné ako duchovné. Hluk a život nie sú synonymami. Boh koná najčastejšie v pokoji (Korintanom 14/40). Požehnanie a predaj rôznych predmetov predstavujú neakceptovateľný obchod so svätým a sú nebezpečnými zdrojmi povier. Slepá poslušnosť vodcovi, zakladateľovi cirkvi, ktorý je už dnes skutočným guru, je nebezpečná. Kristus nezaberá centrálnu miesto vo viere stúpenecov.

Zdroj informácií č. 2

Správa belgického parlamentu o sektách (Bulletin číslo 73 prvého trimestra 2002)

Čo vieme o Univerzálnej Cirkvi Božieho Kráľovstva ? alebo "Obchod s vierou"

Univerzálna Cirkev Božieho Kráľovstva je vplyvná sekta, ktorá vznikla v Brazílii v roku 1977. Podľa brazílskej agentúry Istoe má 6 až 8 miliónov členov vo svete, z toho 5 miliónov v Brazílii. Silno sa ujala v afro-antílskom regióne (pozn. najmä na Madagaskare) a v Portugalsku. Brazílska tlač ju nazýva « Chobotnica ». Prehlasuje, že je « pentekostálnou cirkvou », ale preukazuje sa najmä významným « obchodom ».

Jej zakladateľ « biskup » Macedo je bývalý zamestnanec národnej brazílskej lotérie. Prejavuje extrémnu skromnosť, keď sa kvalifikuje ako « bezvýznamná mucha », pretože jeho skupina má ročný obrát 800 miliónov dolárov, 10 000 chrámov po celom svete, 20 000 členov v jeho duchovenstve, druhý najsledovanejší kanál brazílskej televízie « Record », 18 poslancov v Brazílskom parlamente, 65 krajín pôsobenia...

UCBK je schopná naplniť najväčší štadión na svete (Maracana v Rio) pre svoje modlitby v štýle, ktorý by sa dal charakterizovať ako « mysticizmus pre široké masy ». Horlivé milodary naplňajú jeho pokladnice. Najzdravujúcejší obraz je výňatok z jedného videa od C. Miranda, ktorý bol v tom čase pastorom cirkvi, kde Macedo drží zväzky dolárových bankoviek a povzbudzuje veriacich, aby "neboli mäkkí" a napomohli Božiemu dielu. « Ak pomôžete, amen, ak nie, choďte do čerta ! » Neboli sme preto prekvapení, keď sme sa dopočuli, že UCBK mala do činenia s brazílskou justíciou. Macedov úspech vychádza z jednoduchého (až zjednodušujúceho) náboženského prístupu:

- zlo pochádza z diabla, preto ho treba vyháňať

- peniaze napomáhajú dobru

- za pomoci modlitby a náboženského tranzu je možné dosiahnuť čokoľvek: obzvlášť uzdravenia (vrátane AIDS), finančný úspech (napr. nákup reštaurácie s kapacitou 500 miest), športový úspech (chlapcovi sa podari vstúpiť do profesionálneho futbalového mužstva...).

Bohoslužby zakaždým vyrážajú dych a fascinujú najmä afro-antílsku imagináciu, "božie peniaze" dorobia zbytok... Vo Francúzsku UCBK ohromila verejnosť, keď sa neúspešne pokúsila o presadenie projektu premeny priestorov la Scaly na účely svojich zhromaždení. Tento neúspech jej nebráni v tom, že svoju činnosť uskutočňuje v 10 –tom parížskom okrsku. 2000 verných sídli vo Francúzsku. Vyzerá to tak, že po prílive UCBK dochádza k odlivu, ale v agresívnom a antikatólickom proselytizme sa pokračuje ďalej. V samotnej Brazílii jej robia tvrdú konkurenciu rockové omše nových pastorov, ako Marcello Rossi. Vo Francúzsku sa zhromaždenia zdajú byť menej početné. Že by dochádzalo k súmraku?

Svedectvo:

Tu nasleduje svedectvo osoby zúčastniacej sa jednej z bohoslužieb. Popisuje hlučný príchod pastora, ktorý bez veľkých úvodov vypočítal všetky typy chorôb, katastrof, ktoré sú trestom od Boha. Gestikulujúco a chodiac veľkými krokmi vykrikoval, že Boh prostredníctvom Svätého Ducha je schopný oddialiť a vyliečiť zlo. Následne sa zúčastnené osoby pustili do kriku. Desať minút potom vyzval stúpcov, aby si pomazali ruky sväteným olejom a následne si trelí tváre. Zatiaľ čo druhý pastor prevzal slovo v tom istom štýle, prvý pastor zostúpil dolu a začal prikladať ruky, predtým si mali prítomní položiť ruky na hlavu a oddane sa modliť...

Osoba, ktorá svedčila o tejto bohoslužbe sa daných aktivít nezúčastnila a predčasne opustila sálu, pretože sa nedokázala ďalej dívať. Strážca čiernej pleti pritom poznamenal: « Vy nemáte radi silné modlitby ! »

Poznámka: *Nezamienat' UCBK s inou skupinou s názvom « Univerzálna Božia Cirkev » (Amstrongizmus).*

TEXT Č.2 – Článok “Explózia afrického a latinsko-amerického pentekostalizmu” od kanadského sociológa André Cortena.

Zdroj informácií: francúzske periodikum Le Monde Diplomatique (Svet diplomacie), december 2001

Explózia afrického a latinsko-amerického pentekostalizmu.

Dôsledky imperializmu(*1) alebo ľudová kultúra ?

“V kontexte krízy inštitúcií a politických štruktúr sa rúcajú staré oporné body a príslušnosti. V rozpadnutej ekonomickej a sociálnej štruktúre prosperujú sekty. Ale debata, ktorú sekty vzbudzujú je zmätená. V Latinskej Amerike a v Afrike, sa na pentekostalizmus, podporovaný Spojeným Štátmi, a jeho konzervatívnu teológiu pozerá zhovievavým pohľadom. Avšak, napriek tomu že sa jedná o dominantnú ideológiu, táto cirkev je tiež odrazom istej ľudovej kultúry”.

Autor: André Corten

Politológ, člen Skupiny skúmajúcej imaginárnu politiku v Latinskej Amerike (GRIPAL), Montreal, Autor Pentekostalizmu v Brazílii, Karthala, Paríž, 1995

Ešte nikdy sa Univerzálnej Cirkvi Božieho Kráľovstva nedostalo takého obecnstva. Dňa 12. októbra 1995, v deň patronálneho sviatku Brazílie, a na najdôležitejšej brazílskej televíznej stanici, sa jeden biskup tejto cirkvi snaží presvedčiť stúpencov katolíckeho modloslužobníctva tým, že zasadzuje údery soche “Nossa Senhora Aparecida” (poznámka prekladateľky: z kontextu vyplýva, že ide pravdepodobne o Zjavenú Pannu Máriu). Následne žiada riadenie laického Štátu prostredníctvom cirkvi. V tento deň sa mnoho Brazílčanov, ktorí nikdy nevenovali pozornosť tejto Cirkvi, pohoršuje nad jej senzácietivosťou, ale zároveň sa mnohí z nich tajne cítia hrdí na túto multinacionálnu cirkev brazílskeho pôvodu.

V takmer sedemdesiatich krajinách sveta Univerzálna Cirkev verejne vyhlasuje ten istý odkaz "Prestaňte trpieť!". Vypichnutá na parlamentných komisiách proti sektám vo Francúzsku (1995) (1) a v Belgicku (1997°) – podľa tej druhej je táto Cirkev "divadlom mnohých sexuálnych škandálov" -, Univerzálna Cirkev Božieho Kráľovstva je na vzostupe v Latinskej Amerike a v Afrike viac ako kedykoľvek predtým.

Zatiaľ v jednom chudobou kompletne zdevastovanom meste ako Kinshasa (Kongo, bývalá Zaire) zúri pentekostalizmus. "Ježiš, Ježiš !", vykrikujú v tranze v kostoloch verní stúpenci, váľajúc sa po zemi, rozpálení charizmatickými pastormi občas kvalifikovanými ako "Boží podvodníci" (2). Doviaľia im zabudnúť na hlad, chorobu, promiskuitu, odhaľujúc "útoky čarodejníctva", ktorým je vystavená každá obeť, ktorá trpí osobným sklamaním, temnotou melanchólie a neverectvom, podľa výňatku z kázne vyslovenej v hlavnom meste Konga. Doviaľia im snivať o "zázračnej prosperite". Keď tieto cirkvi zachvátia ulice a ak jedného večera splynú s piesňami a nárekmí, preniknú tieto cirkvi neskôr aj do televízie, do video kaziet, či na internet. " Ak neurobíme výnimočné opatrenia, za desať rokov bude kongský národ tvoriť generácia pomýlených jedincov, zvrhlíkov alebo psychopatov", vyjadruje profesor Mweze, dekan Katolíckej fakulty v Kinshase (3).

Okrem "hroziaceho vplyvu extrémistického islamu, ktorý expanduje v Ázii a v Afrike", sa Katolícka cirkev obáva "požieravej" konkurencie Evanjelikálnych cirkví pôsobiacich vo veľkých metropolách tretieho sveta, siekt a bezuzdného pentekostalizmu (4). Protestantští teológovia sa pýtajú : "Nestane sa pentekostalizmus budúcnosťou kresťanstva tretieho sveta ?" V každom prípade sa v Afrike a v Latinskej Amerike hovorí čoraz častejšie o konverzii (obrátení). Cirkvi sa rozmnožujú a nesú najrôznejšie mená, niektoré z nich sú dobre známe – Božie zhromaždenie alebo Božia Cirkev, niektoré menej – Boh je Láska, Živá Cirkev, Sionov Chrám, Cirkev Víťazstva, atď. Termín "pentekostalizmus" sa objavuje zriedka v ich názvoch, hovorí sa o nich skôr ako o "Evanjelikáľoch".

Čo rozumieme pod pentekostalizmom? Jeho špecifická doktrína (ktorá nie je v rozpore s registrovanými cirkvami) uznáva dary Svätého Ducha – "hovorenie jazykmi" (nezrozumiteľné slovné vyjadrovanie sa, ktoré má velebiť Boha), uzdravovanie, proroctvá, vyhánanie diabla, atď. – tak ako je to vyslovené v Letnickej reči (pozn. Petrovej) v Skutkoch Apoštolských.

Toto obrodné hnutie zrodené z protestantizmu a v takmer v tomto istom čase – na začiatku 20. storočia – sa objavilo v černošských cirkviach v Spojených Štátoch Amerických, v južnej Afrike, v Brazílii a na Chile a zaznamenáva od 80. rokov 20. storočia skutočnú explóziu. Ak sem zahrnieme Sionistické cirkvi (6) a Apoštolské cirkvi, zasahuje v južnej Afrike takmer polovicu populácie, zatiaľ čo pred dvadsiatimi rokmi zasahovalo len necelú štvrtinu. V iných krajinách ako Chile alebo Guatemala priťahuje 15 % až 20 % populácie. V Afrike a v Latinskej Amerike následkom nového náboru členov presahuje počet adeptov 100 miliónov.

V bežnom slova zmysle sa jedná o "sektu" a to z hľadiska proselytizmu (pozn. získavania náboženských stúpencov) a z hľadiska silného zaangažovania, ktoré sa vyžaduje od členov. Jednako, hnutie nezodpovedá viacerým kritériám charakterizujúcim sekty (najmä charakter ultra minoritný), pretože z hľadiska sociologického tu neexistuje exkluzivizmus (vzorec "mimo cirkvi nieta spása") sa tu neaplikuje, čo je dôležité je "obrátenie k Bohu"), ako aj odklon od sveta je tu viac či menej výrazný (7).

Nech už je to akokoľvek, tento neuveriteľný vzostup sa meria rozmnožovaním denominácií, ktoré sa dotýkajú hraníc (Keňa, Uganda, Rwanda, Burundi, Tanzánia alebo Brazília, Venezuela, Uruguaj, Argentína). Čo vyráža dych je uniformita. Ako možno vysvetliť podobu nových kultov v Rwande, v Zimbabwe, na Pobreží Slonoviny, v Bolívií, v Brazílii a na Haiti? Efekt alebo výraz globalizácie?

Nebezpečenstvo prenikania marxizmu

Až do konca 80-tych rokov 20. storočia, existovalo jediné vysvetlenie tohto javu, ktorý v katolíckych kruhoch rezolútne nazývali "sektami". Odvoláva sa na "Rockefellerovu správu z roku 1969" ako aj na "Dokument zo Sante-Fe", ideologický základ amerického prezidenta Ronalda Reagana v 1980. Je tu spomenutá otázka nebezpečenstva prenikania marxizmu do katolíckej cirkvi a nebezpečenstva teológie oslobodenia. Inak, Katolícka hierarchia mala obavy taktiež. Nepokúša sa od roku 1969 univerzita v Louvaine (Belgicko) založiť s diskretnou podporou CIA etické kresťanské centrum, aby mohlo lepšie kontrolovať latinsko-amerických teológov, ktorí sa tu vzdelávajú?

Za týchto okolností a kvôli protíváhe v prostredí teologického vplyvu oslobodenia, stratégia navrhovaná v týchto správach spočívala v podpore Evanjelikálnych cirkví, ktoré sa začínali rozmnožovať. V neústupnej predstave, na základe ktorej Pentekostálne cirkvi tvoria "duchovnú ruku" amerického imperializmu (*1), existuje teda reálny element.

V roku 1990 vychádzajú dve knihy, ktoré zasadzujú úder týmto zjednodušeniam – jedna od američana s kritickým pohľadom, Davida Stolla (9), druhá od renomovaného britského sociológa špecializovaného na náboženstvá, Davida Martina (10). Aj keď je pravda, že Washington môže mať zhovievavý postoj k rozvoju týchto evanjelikálnych hnutí, pretože zavádzajú prvok americkej kultúry postavený proti vplyvu katolicizmu viac európskeho, nie je vôbec dokázané, že mimoriadny rozkvet týchto hnutí pochádza z amerických základov. A to ani kvôli tomu, že dostali veľkú finančnú podporu (v každom prípade väčšiu ako tú, ktorú využívajú katolícke prúdy).

V podstate je mnoho týchto cirkví úplne autonómnych. Expanzia Univerzálnej Cirkvi Božieho Kráľovstva poskytuje jednoznačný dôkaz čo sa týka smeru finančných tokov. V jej prípade, vďaka finančným prostriedkom chudobných brazíľčanov sa táto cirkev môže implantovať na všetkých kontinentoch (to znamená aj v severných krajinách).

Podobnosť štýlu religiozity a doktrín na základe amerického modelu poskytuje solídnejší argument v prospech tézy "duchovnej ruky". Všade v Afrike a v Latinskej Amerike veľké kampane priťahujúce na štadióny pôsobivé masy adeptov alebo zvedavcov, televízne programy "zázračných uzdravení", niekedy vysielajúce nepretržite 24 hodín, sa dotýkajú stále väčších skupín populácie a až po najmenšie mestá sú best-sellery o zbožnosti, preložené z americkej angličtiny, prístupné v Evanjelikálnych knihkupectvách. Všetko je spojené s menami niekoľkých veľkých evanjelikálcov ako MM. Jimmy Swaggart, Pat Robertson, Kenneth Copeland, Reinhard Bonnke alebo Paul Yonggi Cho, z ktorých niektorí sú v Spojených Štátoch Amerických na čele Kresťanskej Koalície a figurujú v prezidentskom okolí.

Okrem iného, ako vysvetľuje Paul Gifford (11°), ktorý ukázal príbuznosť pentekostalizmu s extrémnou juhoafrickou pravícou, jeho základné doktríny sú čiastočne (a v rozličných stupňoch) amerického pôvodu, či sa jedná o teológiu prosperity – Boh nemá rád chudobu (byť bohatým nie je hriech)-, alebo sa jedná o vyslobodenie a duchovný boj – treba vyhnat' Satana z našich tiel, z našich duší a našich krajín-, alebo o to, čo Gifford nazýva kresťanským sionizmom (pozri poznámku (6)).

Vrúcnosť a útecha

Rovnako ako v Afrike tak aj v Latinskej Amerike, toto odôvodňuje neustále odkazovanie sa pri predpovediach na Izrael, tak ako pozvánku, aby verní uskutočnili púť do Jeruzalema, obdobu tej, ktorú uskutočňujú moslimovia idúci do Mekky. Tento duchovný boj v miliénaristickom tóne (spása pre úzky okruh vyvolených) má tiež nečakané formy: v Costa Rice, jeden populárny pentekostálny pastor preletel krajinu "z hranice Nikaraguy až do Panamy a z Puantarenasu do Limonu rozprašujúc posvätný olej každých 6 kilometrov", aby "oslobodil národné územie pre uľahčenie evanjelizácie" (12)!

V miere v akej klasický pentekostalizmus, či nový pentekostalizmus ("neo-pentekostalizmus") a cirkvi podobného typu prispôbujú "chudobných" na nároky trhu, nemáme dočinenia s "duchovnou rukou" nielen amerického imperializmu, ale aj triumfujúceho neo-liberalizmu? Pomocou "rozprávacieho stroja",

ktorý podáva správy o ich svetovom úspechu a ktorý sa prihovára jednotlivcom (vo všeobecnosti chudobným) a nie sproletarizovaným triedam ako skupine, dokážu efektívne stlmiť programové šoky štrukturačného prispôsobovania sa. Dávajú obráteným to, čo Svetová banka nazýva sľubmi, to znamená "empowerment" (posilnenie práv) žien a mužov, dôveru v samých seba a schopnosť zvíťaziť nad nepriateľom. Dovoľujú jedincom vylúčeným zo spoločnosti nenechať sa rozmliaždiť, vyzývajú ich, aby sa "odrazili" od dna.

Omámení emóciami búrlivých kultov, veriaci prechádzajú bez protestovania novými skúškami, ktoré im ukladá neoliberalizmus (*3) rozširujúci sa po celom svete. S tým ide – na kľúč – prísľub rýchleho zbohatnutia, podľa vzoru pastora, ktorí sa vozia na džípoch. Dajte a Boh vám vráti stonásobok!

Nové "ópium ľudu"? Patrí sa nezabudnúť na prvú časť známeho Marxovho výroku: "Náboženstvo je vzdych utlačenej bytosti, srdečnosť vo svete bez srdca, tak ako je duchom sociálnych podmienok z ktorých je duch vylúčený." V tejto perspektíve treba vidieť to, že historický katolicizmus a protestantizmus boli počas posledných storočí zavedené do narastajúceho racionalizmu, do rozčarovania, do toho, čo Marcel Gauchet nazýva "východ z náboženstva". Neponúkajú už vo všeobecnosti ani vrúcnosť ani útechu. A tak sa teda v súčasnom svete prejavujú nové náboženské potreby – potreba emócií, potreba posvätného (najmä za pomoci inscenácií hrôzostrašných scén), potreba spoluúčasti. V Latinskej Amerike pentekostalizmus nadväzuje na oddanosť a na ľudový mysticismus veľmi rozšírený v 19. storočí – ľudový výraz "paienne". Náboženský prúd, ktorý sa katolícka cirkev snažila skrotiť počas poslednej tretiny spomínaného storočia tým, čo sa nazýva "romantizácia".

V Afrike sa pentekostalizmus nadviazal na veštestvo – zároveň na jeho otvorenosť i odpor. Tvárou k náporu racionalizácie a "virtualizácie", utlačaní sveta sa dožadujú vrúcnosti citov a pocitu byť spolu; hľadajú scény ukazujúce hrôzy Zla, ktoré ich gnívi a v ktorých nachádzajú zmysel pre posvätnosť. Iluzórne šťastie? Sú častokrát presvedčení, že ilúzie sa nachádzajú na strane tých, ktorí bez zodpovednosti sľubujú revolúcie, ktoré ich znivočia ešte viac.

"Rozprávaci stroj" pentekostalizmu sa prihovára jednotlivcom a nemobilizuje sociálne vrstvy. Muži a ženy sú rozdelení, ale zároveň žijú v holistickom (*2°) svete, kde je všetko obsiahnuté vo všetkom. Poznačení kultúrou vyvolávania duchov – veria v prítomnosť duchov – cítia sa byť blízko prírode a ich komunity, ktorú sa snažia znovu vytvoriť, pretože táto sa rozpadla. Holizmus sa neprejavuje nikde inde lepšie ako v tom, čo sa nazýva "zázračné uzdravenie". Nový prístup pre každého k svojmu telu, ku vzťahu k ostatným, k svojim duchovným potrebám, "zázračné uzdravenie" nie je obyčajná zmena fyzického stavu, je to regenerácia. Dosahuje sa pomocou "znovunarodenia" (Born again), spôsob pre jednotlivca ako nájsť samého seba, a začleniť sa do komunity. Prerod južnej Afriky k novej spoločnosti – aj keď treba dorobiť celý zvyšok týkajúci sa čoraz väčších ekonomických nerovností – sa odohráva prostredníctvom tejto koncepcie "uzdravenia" vlastnej afrického kresťanstva.

Pentekostalisti iritujú intelektuálov. Mysticismus nie je pre týchto iba grotesknou gestikuláciou a veriaci nie sú len ľahkoverní, nmoderní oportunisti. Pentekostalisti majú nálepku hypermodernosti (najmä kvôli medzinárodným sieťam a využívaniu médií, najmä internetu), ale súčasne sa zdajú byť zaostalí v ich viere v zlých duchov (prejavy Satana). Sú zároveň veľmi mravokárni (zákaz alkoholu, fajčenia, veľmi obmedzená sexualita) a zároveň veľmi telesní (ich zhromaždenia sa podobajú značne senzúálnemu tancu). Vyhlasujú doslovný výklad Biblie, avšak prispôbený skúsenosti každého. A tak sa teológia prosperity, podporovaná doslovným hltaním Abrahámovho blahobytu požehnaného Bohom, prejavuje ako výraz ľudovej fantázie o výhre lota; zároveň je potvrdením práva na východ z poníženia, z chudoby a z područia. Zasnávacujú sa Kristovi, stávame sa "víťazmi".

Táto, do každých podmienok vhodná, adaptácia kresťanstva so znakmi mondializácie dráždila dlhú dobu antropológov. Vo vyzdvihovaní africkej autenticity afrikanisti obzvlášť zanedbávali tento "americký" fenomén. Bolo potrebné, aby sa nová generácia antropológov, sociológov a politológov (často britských a francúzskych) začala o túto tematiku zaujímať, aby sa napokon tento fenomén začal študovať. V prípade Latinskej Ameriky, Brazílie, Chile a Argentíny sa tak stalo skôr, preto je tento jav dnes známejší.

Kultúra "nevkusu" a štýlu "supermarketu na vieru" charakteristické pre pentekostalizmus, sú odvtedy hodnotené súdmi nieveľmi cennými. Či sa nám to páči alebo nie, uvedomujeme si, že je to aj výraz ľudovej kultúry. Kultúry, ktorá nechce zostať v úzadí toho čo sa deje vo svete. Predtým kultúra ústupu a úkrytu, dnes je pentekostalizmus kultúrou adaptácie. Kultúrou, ktorá sa nezrieka tradícií, častokrát považované z vonkajška za poveru.

Fenomén sa šíri všade po svete. Veľa sa hovorí o jeho rozvoji v Ázii (dokonca aj v Číne) (13), ale štúdií ešte zatiaľ nie je veľa (14). Je prežívaný ako totálna vojna. "90-te roky budú definitívne svedkom duchovného boja najintenzívnejšieho aký Cirkev poznala za dvetisíc rokov svojej histórie", učia nás

v biblických školách. "Nebude existovať demilitarizovaná zóna!". Všade pozorujeme tie isté rituály, to isté využitie médií, tie isté "rozprávacie stroje".

Avšak táto štandardizácia je ďaleko od toho aby zrovnala kultúry. Je ako "anglický kľúč", ktorý povolí zatiahnuť maticu každý raz inak. Je univerzálna v tom zmysle, že nerešpektuje hranice. Ale keď sú matice zatiahnuté, objavujú sa nové konfigurácie. Prejavujú sa identity, niekedy obmedzenejšie ako národné identity (bez toho aby sme boli etnicisti), ale častokrát presahujúce hranice. Najvýznamnejšie je, že sa tu nejedná o geopolitiku vedenú zhora (počíta sa na tisíce denominácií, dokonca aj tie najdôležitejšie sú vo všeobecnosti veľmi decentralizované), ale o geopolitiku vedenú zdola, malými pastormi "s bosými nohami", ktorí sa jednoducho snažia rozvíjať kontakty s inými krajinami, aby získali uznanie rodín a susedov.

V presvedčení, že sa jedná o "zázračné uzdravenie", veriaci vytvárajú novú kultúru v krajinách mimo dosahu všetkých zrakov (a to sa týka aj oblasti zdravotnej starostlivosti). Mohli by sme hovoriť o ľudovej kultúre, avšak intelektuálne elity ju za túto nepovažujú. Jedná sa o kultúru odporu, ktorá vytvára, napriek sebe samej, dominantnú ideológiu. V tomto zmysle sa pentekostalizmus naozaj stal ópiom ľudstva.

Ešte je potrebné si pripomenúť kontext, v ktorom Marx použil výraz: je to emócia v svete bez emócií.

Vysvetlivky podľa francúzskeho výkladového slovníka Larousse, vyd. 2003:

(*1) Imperializmus: 1a) Vojenská, ekonomická, kultúrna, atď. dominancia jedného Štátu alebo skupiny Štátov nad druhým Štátom alebo skupinou Štátov ; 1b) Pre marxistov, pokročilé štádium kapitalizmu, charakterizované nadvládou finančného kapitálu a všeobecnej politiky expanzie; 2) Kolektívny alebo individuálny záujem expanzie alebo dominancie.

(*2) Holizmus : doktrína vyskytujúca sa v humanitných a epistemologických vedách (skúmajúcich princípy histórie, metód a vedeckého poznávania), ktorá vedie poznanie od celkového k individuálnemu, ktoré je v celkovom obsiahnuté.

(*3) Neoliberalizmus: Liberálna doktrína, objavujúca sa v 70-tych rokoch 20. storočia, ktorá akceptuje obmedzený vplyv Štátu.

Poznámky k textu:

1. Bruno Fouchereau, "Sekty, trójsky kôň Spojených Štátov v Európe" (*Les sectes, cheval de Troie des États-Unis en Europe*), Le Monde Diplomatique, máj 2001
2. Ruth Marshall-Fratani, "Zázračná prosperita : pentekostálni pastori a Božie peniaze v Nigérii" (*Prospérité miraculeuse : pasteurs pentecôtistes et argent de Dieu au Nigeria*), Politique africaine, n° 82, Karthala, Paríž, jún 2001, str. 24-44
3. Marc Vanwesse, "Vymývanie mozgov" (*Lavage de cerveaux*), Dossier, supplément du Soir (Bruxelles), 7 sept. 2001
4. Le Monde, 22 február 2001
5. Walter Hollenweger, Cahier de l'IRP, n° 39, Univerzita v Lausanne, apríl 2001
6. Podľa tejto poslednej doktrinálnej tézy, Boh nikdy neopustil Izrael
7. Jean-Paul Willaime, "Sociologické definície sekty" (*Les définitions sociologiques de la secte*), v Messner, Francis (vyd.), "Sekty a Právo vo Francúzsku" (*Les Sectes et le Droit en France*), Paríž, PUF, 1999, str. 21-46. Pozri tiež Danièle Hervier-Léger, *Náboženstvo v omrvinkách alebo otázka siekt (La religion en miettes ou la question des sectes)*, Calmann-Lévy, Paríž, 2001
8. André Corten a Ruth Marshall-Fratani (vyd.), "Medzi Babylonom a Letnicami : Nadnárodný pentekostalizmus v Afrike a v Latinskej Amerike" (*Between Babel and Pentecost : Transnational Pentecostalism in Africa and Latin America*), Hurst Publisher/ Indiana University Press, Londyn/Bloomington, 2001
9. David Stoll, "Stáva sa Latinská Amerika protestantskou? Politika nárastu Evanjelikalizmu" (*Is Latin America Turning Protestant? The Politics of Evangelical Growth*), University of California Press, Berkeley, 1990. David Stoll sa vyznačil v predchádzajúcom roku polemikou (veľmi spornou) na tému biografie guatemalského nositeľa Nobelovej ceny Mieru Rigoberta Menchu.

10. David Martin, "*Ohnivé jazyky : Explózia Protestantizmu v Latinskej Amerike*" (*Tongues of Fire : The Explosion of Protestantism in Latin America*), Blackwell, Oxford, 1990.
11. Paul Gifford, "*Problém pôvodu niektorých prvkov africkej pentekostálnej teológie*" (*The Complex Provenance of Some Elements of African Pentecostal Theology*), in André Corten et Ruth Marshall-Fratani (vyd.), *Between Babel...*, str. 62-79
12. Jean-Pierre Bastian, in André et Mary Corten (vyd.), "*Imaginárne politiky a pentekostalizmy : Afrika / Latinská Amerika*" (*Imaginaires politiques et pentecôtismes : Afrique / Amérique latine*), Karthala, Paríž, 2001, str. 220
13. Čo sa týka Číny, dodané údaje su znepokojivé : niektoré evanjelizačné kruhy hovoria o 60 miliónoch. Convention globale du pentecôtisme, Los Angeles, maj 2001
14. Pau, Freston, "*Evanjeliáli v Latinskej Amerike, Ázii a a Afrike*" (*Evangelicals in Latin America, Asia and Africa*), Cambridge University Press, 2001

TEXT Č.3 – Informácie o pôsobení Letničných cirkví v Belgicku

Zdroj informácií: Parlamentná vyšetrovacia správa Belgicka

Evanjelikánske Letničná Cirkvi « Pinkstergemeenten » (Belgicko)

Náboženské komunity protestantského prúdu sa rozlišujú podľa dôrazu, aký je dávany na individuálny vzťah medzi členom a Bohom, a tiež podľa centrálnej úlohy sviatku Letníc. Symbolika tohto sviatku je uznávaná v doslovnom zmysle – « materiálne » zostúpenie « svätého Ducha » (pozn. ktorého prejavmi sú u veriaceho charizmy). Tieto komunity považujú iné komunity, neuznávajúce rovnakú koncepciu, za podriadené.

Zdá sa, že pred nejakým časom, bolo v Belgicku 35 pentekostálnych komunít, každá z nich počítala 30 až 120 dospelých členov, ku ktorým treba pripočítať deti. V celosvetovom merítku sa hovorí o 13 miliónoch členov.

Hierarchia týchto skupín je veľmi výrazná, starší sa nachádzajú vo vedení. Od nich závisia členovia zodpovední za rodinné bunky, za evanjelizáciu, za mládež, za ženy a na záver spolupracovníci. Vzťahy sú veľmi prísne – každý si musí pýtať povolenie od nadriadeného pred tým, ako začne konať. Úloha muža je dominantná, rovnako ako v komunite, tak i v rodine. Dieťa nie je považované za ovocie rodičovského vzťahu, ale ako dar od Boha. Žiadna kritika smerom k hierarchii hnutia nie je povolená. Chyby nadriadených nie sú nikdy analyzované ani vyčítané, je povolené maximálne sa modliť, aby « im Boh otvoril oči ».

Za každých okolností sa aktivitám v komunite dáva prednosť pred aktivitám v rodine. To môže viesť k tomu, že deti sa môžu ocitnúť izolované až zanedbané. Existuje rovnako určité prerušenie vzťahu s vonkajším svetom - niektoré televízne programy su zakázané, rovnako ako nosenie niektorých odevov.

Zákazy, ktoré platia pre dospelých, platia rovnako pre deti, ktoré sú im podriadené a musia sa naučiť žiadať odpustenie. Rodičia su vyzývaní, aby uplatňovali svoju autoritu a aplikovali telesné tresty. Jedna osoba bola svedkom toho, ako niekoľkomesačné dojča dostalo bitku varechou, pretože bolo príliš nepokojné. Následne sa s ním rodičia pomaznali. Tieto hnutia tiež používajú deti pre svoju evanjelizačnú činnosť na uliciach. Deti sú vychovávané od veku 18 mesiacov a učia sa najmä tanec a pantomímu. V uliciach Bruselu každoročne vystupuje skupina «*Jeugd met een opdracht*».

Úloha odpustenia je ústredná. V prípade konfliktu – dokonca aj v prípade konfliktu s nečlenom cirkvi – sa členovi kladie vina a je považovaný za príčinu konfliktu, napriek tomu, že objektívne je to naopak.

Výchova ukladá veľmi prísne normy a hodnoty, preto je predmanželská sexualita a homosexualita zdiabolizovaná. Toto môže mať za následok, že niektorí členovia sú konfrontovaní s problémami anorexie či bulímie alebo musia podstúpiť psychiatrickú liečbu. Rovnako sa vyskytli i prípady samovrážd.

Pre mladého adepta musí byť výber partnera schválený autoritami ešte pred tým, ako sa akýkoľvek vzťah začne. Sňatok s katolíkom je zakázaný. Osoby, ktoré pokračujú vo vzťahu s osobou neschválenou autoritami, riskujú že budú z komunity vylúčení. Jeden svedok vyhlasuje, že po tom, čo bol vylúčený z komunity, mu trvalo dva roky, aby znovu objavil vhodné normy a hodnoty, čo ilustruje destabilizáciu až odosobnenie, ktorého sa stal obeťou. Jeho bývalým spoluvercom bolo zakázané sa s ním kontaktovať.

Pentekostálne komunity považujú rovnako uzdravovanie za dar Ducha Svätého. Ich členovia praktizujú prikladanie rúk a modlia sa za vyliečenie zla. Toto môže viesť k odradeniu od konzultácie s doktorom alebo užívania liekov.

Veľký dôraz sa dáva na ústrednú úlohu Satana vo svete. Tento vykonáva neblahý vplyv vo všetkých úrovniach, takže komunity musia bojovať v rámci « duchovnej vojny ». Počujeme takto, že zlí duchovia sa vyhánajú pôstom a modlitbou. Tento systematický prístup má za následok, že vyskytnutý problém sa neanalyzuje vzhľadom na jeho konkrétne riešenie, ale sa rieši všeobecným vyhánaním zlého ducha, ktorý ho spôsobil.

Komunite sa vypláca desiatok predstavujúci 10% s mesačného príjmu, dokonca aj v prípade náhradného príjmu. Podľa svedka dobrovoľná práca pre komunitu predstavovala medzi 50 a 60 hodinami za týždeň.

Niektoré pentekostálne komunity robia svoj nábor tiež na ulici, najmä počas predstavení, ktoré majú za cieľ pozvať budúcich potencionálnych členov na zhromaždenia. Prihovárajú sa všetkým vrstvám populácie – deťom prostredníctvom letných táborov, telesne i mentálne postihnutým osobám prostredníctvom špecifických pobytov, ženám prostredníctvom koncertov a predstavení. Existuje tiež

skupina kresťanských motocyklistov, ako aj kresťanské fitness centrá. Nakoniec sú známe aj špecializované kníhkupectvá. Toto hnutie sa zaujíma špeciálne o intelektuálov.

V správe nasleduje detailný popis situácie týkajúcej sa pentekostálnych skupín v Belgicku. Skupiny rôznych názvov a doktrín uprednostňujú nazývať samé seba radšej "kresťanské" ako "pentekostálne".

TEXT Č.4 – Názor odborníka na možný sektarizmus pentekostálnych a charizmatických cirkví

Zdroj informácií: francúzska organizácia « Vigi-sectes » (zaoberajúca sa informáciami o sektách a náboženských prúdoch). Autor: Daniel Oddon

Pentekostálna Cirkev z Besanconu.

(Úryvky)

Pentekostálna Cirkev z Besanconu nie je členom (následkom vylúčenia) Francúzskej Federácie Pentekostálnych Cirkví. Zakladateľ tejto « Cirkvi » René Kennel sa stal podľa mnohých svedectiev skutočným guru. Na svojich adeptov uskutočňuje viaceré nátlaky. Jeden člen organizácie « Vigi-sectes » išiel vyšetrovať do Besanconu, stretol sa s mnohými adeptami ako aj pastormi. Pochybnosti už nie sú na mieste, zaradenie medzi sekty je zaslúžené....Je to bolestivejšie preto, že pôvodne bol Kennel v evanjelíkálnej línii. Avšak z nej vybočil, ako David Berg s « Božími deťmi ».

Čo si myslieť o charizmatických a pentekostálnych hnutiach ? Sú to sekty?

Je nemožné odpovedať kategorickým spôsobom na takéto typ otázky. Privádza do rozpakov príliš veľkú časť verejnosti, pretože ich doktríny a praktiky idú "od zázračného k neakceptovateľnému". Tieto hnutia majú spoločné vyznávanie kresťanstva s naliehaním na znaky zázračnosti.

Hnutie je interdenominačné, zrodené na začiatku 20. storočia v rámci evanjelíkálneho hnutia, potom sa rozšírilo do hnutia protestantského, následne do hnutia katolíckeho.

Sú tieto 3 veľké divízie kresťanstva sekty ? Zo sociologického hľadiska odpovedáme nie, ale každý má v pamäti excesy, na ktoré sa nedá zabudnúť. Každá veľká skupina zákonite obsahuje extrémne prvky. Tieto existujú rovnako aj u ateistov, moslimov či hinduistov. Nie je preto možné urobiť všeobecný záver.

Parlamentná správa (*pozn. jedná sa o Správu Medziministerskej Misie na Boj proti Sektám*) z roku 1996 upriamila pozornosť na niektoré skupiny, vychádzajúce rovnako z kruhov katolíckych, protestantských, či evanjelíkálnych, ktoré vykazujú sektársky charakter a môžu sa stať nebezpečnými pre jednotlivca i spoločnosť. Z teologického pohľadu by sme radi upozornili na niekoľko špecifických doktrín z prostredia « charizmatikov a pentekotistov », ktoré môžu viesť k excesom.

Tu je potrebné zdôrazniť, že existuje nespočetné množstvo nuancií a preto treba pristúpiť k týmto bodom s čo najväčšou opatrnosťou: Kresťan, ktorý nehovorí « jazykmi » (glosolália – nezrozumiteľný extatický jazyk) nie je « pokrstený Duchom » je považovaný za « kresťana druhej triedy », dokonca až za osobu, ktorá nie je autenticky kresťanská.

Toto hľadanie « duchovnej » skúsenosti alebo « požehnaní » « za každú cenu » môže viesť k psychologickým problémom u jednotlivca. Kresťan, ktorý nie je vyliečený, nie je dobrý kresťan. Veľa osôb bolo sklamaných a boli u nich vzbudzované pocity viny spôsobom viac ako poľutovaniahodným. Zázraky môžu existovať, ale Boh nie je nikdy služobníkom človeka ani vykonávateľom jeho túžob. Treba si dať pozor na všetky extrémny a krajné zovšeobecňovania – aj neuveriteľným zázrakom zachránení ľudia idú k zubárovi ak ich bolia zuby! Boh chce materiálnu prosperitu pre všetky svoje deti!

U tých, ktorí spustili ideu obohatenia sa, bol pozorovaný pyramídový efekt, v ktorom bolo mnoho ľudí podvedených a poškodených. Je viac ako evidentné, že tento typ podvodníctva nie je výsadou len týchto kruhov. Je "loto" sektou? Nie, ale mnoho osôb v ňom nechávalo "perie" počas celého života, zatiaľ čo « tí chytřejší » sa obohatili !

Na záver: Nie je možné považovať hnutie « pentekostálne / charizmatické » za sekty. Niektoré okrajové skupiny sa môžu stať sektami. Buďte opatrní čo sa týka:

- mystických skúseností (ktoré môžeme stretnúť takisto v transcendentálnej meditácii, v joge, v ezoterizme a okultizme)
- sľuby bezplatného uzdravenia (niektorí veštcí a médiá vám ponúknu podobné ponuky – dokonca v časopisoch ! – ale služba nebude zadarmo)
- sľuby materiálnej prosperity, ktorá sa začne realizovať, ak sa vy odbremeníte od svojich peňazí v prospech iných ! (pozor tiež na "korešpondenčné siete" a podobné pacse, ktorými sa hemžia niektoré časopisy: "Šek na 10 000 000 pre Vás pani", reklama podvodná a klamlivá, ktorú zriedka kvalifikujeme ako sektársku.)